Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De sancta Paula xxix

urn:nbn:de:bsz:31-289352

Visual Library

lorum apercio: et econtra in paulo oculorum obcecatio. In ipſo fuit manducacio cibi vetiti: et econtra in paulo abſtinentia cibi liciti.

De ſancta Paula xxix. A

Paula fuit nobiliſſima matrona romanoꝝ cuius vitā beatus hieronimus cōpoſuit in hec verba. Si cūcta corporis mei membra verterent̄ in linguas: et oēs artus humana voce reſonarēt: nichil dignū ſancte ac venerabilis paule virtutibꝰ dicerē. Nobilis genere: ſed multo nobilior ſanctitate potens quondā diuitijs: ſed nunc xp̄i paup̄tate inſignior. Teſtor et iheſū et ſanctos angelos eius ip̄mq̄ propriū angelum qui cuſtos fuit et comes admirabilis femine me nichil ī gratiam nil dicere more laudantiū: ſed quod dicturus ſum ꝓ teſtimonio minus eius eſſe meritis. Vult lector breuiter eius ſcire virtutes: et oēs ſuos pauperes paup̄ior ipſa dimiſit. Et ſicut inter multas gēmas p̄cioſiſſima gēma micat: ⁊ ſicut iubar ſolis paruos igniculos ſtellarū obruit et obſcurat. ita cūctoꝝ virtutes ſua humilitate ſup̄auit. Minima q̄ fuit inter oēs vt omniū maior eſſet. Et q̄to plꝰ ſe deijciebat: tāto magis a xp̄o ſubleuabat̄. Latebat et non latebat. Fugiendo vanā gloriā: gloriā merebat̄: que virtutē quaſi vmbra ſequit̄: et appetitores ſuos deſerēs: appetit cōtemptores. Hec cū quinq̄ liberos edidiſſet: bleſillā ſup̄ cuius morte eā rome cōſolatus ſum. Paulinā que ſanctū et admirabilē virū pammachiū: et ꝓpoſiti et rerū ſuarū reliquit heredē: ad quē ſup̄ eius obitu paruū libellum edidimus. Euſtochiū que nūc in ſanctis locis et virginitatis et eccleſie monile p̄cioſiſſimū eſt. Rufinā que immaturo funere piū matris animū cōſternauit. et toxociū poſt quē parere deſijt vt intelligeres eam nō diu ſeruire voluiſſe officio cōiugali: ſed mariti deſiderio q̄ mares optabat liberos edidiſſe. Poſtq̄ vir eius mortuus eſt: ita eum planxit vt ꝓpe ipſa moreret̄: ita etiā ſe conuertit ad dei ſeruitutē: vt mortē eiꝰ quaſi videret̄ optaſſe. B Quid ergo referā ample et nobilis domus: et quondā opulentiſſime oēs pene diuitias in paup̄es erogatas? Hec paulini epiſcopi anthioceni. et epiphanij qui romā venerāt accenſa virtutibus per momēta patriam deſerere cogitabat. Quid vltra differo? Deſcendit ad portum fratre. cognatis affinibus. et quod his maius eſt liberis ꝓſequētibus: et clementiſſimā matrē vincere cupientibus iam carbaſa tēdebant̄ et remoꝝ ductu nauis in altū ꝓtrahebat̄: paruus toxocius ſupplices manus tendebat in litore. Rufina iam nubilis vt ſuas expectaret nuptias: tacēs fletibus obſecrabat et tamen illa ſiccos oculos tendebat ad celum pietatē in filios: pietate ī deo ſup̄ans. Neſciebat ſe matrē vt xp̄i ſe ꝓbaret ancillā. Torquebant̄ viſcera et quaſi a ſuis membris diſtraherent̄ cū dolore pugnabat. Hoc cōtra iura nature plena fides patiebat̄: imo gaudēs animꝰ appetebat et amorē filiorū maiore in deū amore contemnens in ſola euſtochio que et ꝓpoſiti et nauigacionis eius comes erat acqueſcebat. Sulcabat interim nauis mare et cūctis qui cū ea vehebant̄ litora reſpicientibus: illa verſos tenebat oculos. ne videret quod ſine tormēto videre nō poterat. Cūq̄ ad loca terre ſancte veniſſet. et ꝓcōſul paleſtine qui familiā eius optime nouerat p̄miſſis appitoribus iuſſiſſet ei parari pretoriū elegit humilē cellulā: que cūcta loca chriſti veſtigiorū tāto ardore ac ſtudio circuibat: vt niſi ad reliqua feſtinaret: a primis non poſſet abduci. Proſtrataq̄ ante crucē quaſi pēdentē dn̄m cerneret adorabat. Ingreſſaq̄ ſepulchrū reſurrectionis oſculabatur lapidē quē ab hoſtio monumenti amouerat angelus: et ip̄m corporis locū ī quo dn̄s iacuerat quaſi ſitiēs deſideratas aquas fidei ore lābebat. Quid ibi lachrimaꝝ quantū gemitum q̄d doloris effuderit: teſtis eſt cuncta hieroſolima: teſtis eſt ipſe dn̄s quem rogabat. Deinde p̄rexit bethleē: atq̄ in ſpecū ſaluatoris ingrediēs vidit ſacrū virginis diuerſoriū: et me audiente iurabat ſe cernere fidei oculis infantem pānis inuolutū: vagientē in preſepio: dn̄m magos adorātes.

ſtellam fulgentē deſuꝑ: matreʒ virginem: nutriciū
ſedulū: paſtores nocte veniētes vt viderēt verbū
quod factū erat quaſi etiā tunc euāgeliſte iohānis
principiū dedicarēt. In principio erat verbum: et
verbū erat apud deū: ⁊ verbū caro factū eſt. Par-
uulos īterfectos: herodē ſeuientē ioſeph et mariā
fugientes in egiptū: mixtiſqꝫ gaudio lachrimis lo-
quebať. Salue bethleē domus panis. in qua nat⁹
eſt ille panis qui de celo deſcendit. Salue effrata
regio vberrima: cuius fertilitas de⁹ eſt. Dauid lo
quiť cōfidenter. Introibimus in tabernaculū ei⁹.
adorabimus in loco vbi ſteterūt pedes eius. Et
ego miſera et peccatrix digna ſum iudicata deoſcu
lari preſepe in quo dn̄s paruulus vagijt. orare in
ſpelunca in qua virgo puerpera deū fudit infantē
Hec requies mea quia dn̄i mei patria eſt: hic habi
tabo quoniā ſaluator elegit eam. ¶ T Tāta ſe
humilitate deiecit: vt qui eam vidiſſet et pro cele-
britate nomīs videre geſtiſſet: ipſam eſſe nō crede
ret: ſed ancillarū vltimam. Et cum frequentibus
choris virginū cingereť: et veſte et voce et habitu
et inceſſu nimia omniū erat. Nunꝙ̄ poſt viri mor
teʒ vſqꝫ ad diē dormicionis ſue cū vllo comedit vi-
ro. ꝙ̄uis cum ſanctū et in pōtificali culmine poſitū
ſciret. Balneas niſi periclitans nō adijt. Mollia
etiā niſi ī grauiſſima febre lectuli ſtrata nō habuit
ſed ſuꝑ duriſſimā humum ſtratis ciliciolis quieſce-
bat: ſi tamē illa quies dicenda eſt: que iugibus pe
ne orationibus dies nocteſqꝫ iungebat. Ita leuia
peccata plangebat: vt illam grauiſſimoꝝ criminū
crederes eſſe reā. Cumqꝫ a nobis crebrius mone-
retur: vt parceret oculis: ⁊ eos ſeruaret euāgelice
lectioni aiebat. Turpanda eſt facies quā cōtra dei
ꝓceptuʒ purpuriſſo et ceruſa et ſtibio ſepe depinxi
affligendū eſt corpus qd̄ multis vacauit delicijs.
Lōgus riſus ꝑpetuo cōpenſandus eſt fletu. Mol-
lia linteamina et ſerica ꝓcioſiſſima aſpitare cilicij
cōmutanda ſunt. Que viro et ſeculo placui: nunc
xp̄o placere deſidero. Si inter tales tantaſqꝫ vir-
tutes caſtitatē in illa voluero ꝓdicare. ſuꝑfluus vi
dear. in qua etiam cuʒ ſecularis eſſet omniū rome
matronaꝝ exemplū fuit. que ſe ita geſſit vt nunꝙ̄
de illa etiā maledicorū quiſquā auderet famā con
fringere ¶ Fateor errorē meum cur in largiendo
eſſet ꝓfuſior arguebā. illud ꝓferens de apoſtolo
Non vt alijs refrigeriū ſit. vobis aūt tribulatio.
ſed ex equalitate in hoc tēpore vt veſtra abundā
tia ſit ad illoꝝ inopiam. et illoꝝ abundātia ſit ad
veſtrā inopiā. Et ꝓuidendū eſſe ne quod libēter
faceret ſemꝑ facere nō poſſet multaqꝫ huiuſmodi

que illa mira verecūdia et ſermone perciſſimo ꝑi-
tiſſimoqꝫ diſſoluebat teſtē inuocās dn̄m ſe ꝓ illi⁹
nomine cuncta facere et hoc habere voti. vt men-
dicans ipſa moreretur vt vnū nūmum filie non di
mitteret. ⁊ in funere ſuo aliena ſindone inuolue-
retur. Ad extremū inferebat. Ego ſi peciero m̄ltos
inueniam qui michi tribuant. Iſte mendicans ſi a
me non accepit que ei poſſuʒ etiā de alieno tribue-
re ſi mortuus fuerit a quo eius anima requiretur?
Nolebat in his lapidibus effundere pecuniā qui
cum terra et ſeculo tranſituri ſunt. ſed in viuis la-
pidibus qui voluunť ſuꝑ terrā de quibus in apo-
calipſi iohānis. ciuitas magni regis extruiť. Exce
ptis feſtis diebus vix oleū in cibo accipiebat. vt ex
hoc vino extimareť. quid de vino et de liquamine
et piſcib⁹ et lacte et melle. et ouis et reliquis q̄ gu-
ſtui ſuauia ſunt iudicarit. In quibus ſumēdis qui-
dam ſe abſtinentiſſimos putant. et ſi his ventrē in
gurgitauerint tutā pudiciciā ſuſpicantur. Noui ſu
ſurroneʒ quendā quod genus hoīm vile eſt. quaſi
beniuolum nūciaſſe. ꝙ pre nimio feruore virtutū
quibuſdā videť inſana et cerebrū illius diceret cō
fouendū. Cui illa reſpondit. Theatrū facti ſumus
mundo et angelis. et hominib⁹. Nos ſtulti ꝓpter
chriſtum ſed ſtultuʒ dei ſapientius eſt hominibus
¶ Poſt viroꝝ monaſteriū qd̄ viris tradiderat gu
bernandū plures virgines duas ex diuerſis ꝓuin
cijs cōgregauerat. tam nobilis ꝙ̄ mediocris et in-
fimi generis. in tres turmas et monaſteria diuiſit
ita dūtaxat vt opere et cibo ſepate. pſalmis et ora
tione iungereť. Iurgātes inter ſe ſermone leuiſ-
ſimo federabat laſciuienteʒ adoleſcētularū carnē
crebris et duplicatis frāgebat ieiunijs: malēs eas
ſtomachū dolere ꝙ̄ mentē. dicens mundiciā cor-
poris atqꝫ veſtiū anime eſſe immūdiciā. Et qd̄ in-
ter ſeculi homines vel leue putať vel nichil. hoc in
monaſterijs grauiſſimū eſſe delictū dicebat. Cūqꝫ
alijs languētibus large preberet omnia. et eſum
quoqꝫ exhiberet carniū. ſi quando ipſa egrotaret
ſibi non indulgebat. et in eo inequalis videbať ꝙ
in alijs clemenciā. in ſe duriciā cōmutabat. Referā
qd̄ expertus ſum. Menſe iulio feruentiſſimis eſti
bus incidit in ardorē febris. et poſt deſperationeʒ
cū dei miſericordia reſpiraſſet. et medici ſuaderēt
ob refectionē corporis vino eſſe opus tenui ⁊ ꝑuo
ne aquā bibēs in ydropiſim verteret. Et ego clam
beatū epiſcopū epiphaniū rogarem vt eam mone
ret imo compelleret vinū bibire vt erat prudens
et ſolertis īgenij: ſtatim ſenſit inſidias et ſubridēs
meū eſſe quod ille diceret intimauit. Quid plura?

Cum beatus pōtifex poſt mlta hortamēta exiſſet
foras querenti michi q̄d egiſſet reſpōdit. Tantum
ꝓfeci vt ipſa michi ſeni homini pene ꝑſuaſerit: vt
vinū non bibā. In luctu mitis erat et ſuorū mori-
bus frangebatꝰ maxime liberoꝝ. Nam et viri et fi-
liorū dormitiōe ſepe periclitata eſt. Et cū os ſtoma
chumqꝫ ſignaret et matricis dolorē crucis nitereꝰ
impreſſione lenire ſuꝑabatur effectu et credulam
mentem parentis viſcera cōſternabant: animoqꝫ
vincēs fragilitate corporis vincebatꝰ. Scripturas
ſanctas tenebat memoriter: ⁊ cū amaret hiſtoriā ⁊
illa veritatis diceret fundamentū: magis ſeq̄batꝰ
intelligentiā ſpiritualē et hoc culmine edificacio-
nē anime ꝓtegebat. Loquar et aliud q̄ꝺ forſitā
emulis videtꝰ incredulū. Hebreā linguā quam ego
ab adoleſcentia multo labore et ſudore ex parte
didici: et infatigabili meditacione non deſero. ne
ip̄e ab ea deſerar: diſcere voluit et cōſecuta eſt ita
vt pſalmos hebraice caneret: et ſermonē abſqꝫ vl
la latine ligue ꝓprietate ꝑſonaret Q̄ꝺ quidē vſqꝫ
hodie in ſancta filia eius euſtochio cernimꝰ. Huc
vſqꝫ nauigamus ꝓſperis vētis et criſpācia maris
equora labēs carina ſulcauit: nunc in ſcopulos in-
currit oratio. Quis eñ poſſet ſiccis oculis paulam
narrare morientē? Incidit in grauiſſimā valitudi-
nem: imo quod optabat inuenit. vt nos deſereret
dño plenius iungeretur. Quid diu differo et dolo
rem meū in alijs immorando facio longiorē? Sen
tiebat prudentiſſima feminarū adeſſe mortē: et fri
geſcēte iam parte corporis atqꝫ membrorū ſolum
anime teporē in ſacro et ſancto pectore palpitare
⁊ nichilominꝰ quaſi ad ſuos ꝑgeret alienoſqꝫ deſpi
ceret: illos verſiculos ſuſurrabat. Dñe dilexi deco
rem domus tue et locū habitationis glorie tue. et
q̄ dilecta tabernacula tua dñe. Elegi abiectꝰ eſſe
in domo dei mei. Cumqꝫ a me interrogaretꝰ cur ta-
ceret: cur nollet reſpōdere inclamāti. an doloret a
liquid. greco ſermone reſpondit. Nichil ſe habere
moleſtie: ſed omnia quieta et trāſquilla ꝑſpicere.
Poſt hoc obmutuit ⁊ clauſis oculis quaſi humana
deſpiceret vſqꝫ ad expirationē anime eoſdē repe-
tebat verſiculos: vix vt aure apposita q̄ꝺ dicebat
audire poſſemꝰ. Tota ad funus eius paleſtinarū
vrbiū turba cōuenit. Quē eñ monachoꝝ latentiū
in heremo cellula ſua tenuit? Quam virginū cubi
culorū tenuerunt ſecreta? Sacrilegiū putabat qui
non tali femine vltimū reddidiſſet officium donec
ſubter eccleſiam et iuxta ſpecū domini conderetur
Venerabilis filia eius virgo euſtochiū quaſi abla-
ctata ſuꝑ matrem ſuā abſtrahi a parēte non pote
rat: deoſculari oculos: herere vultui: totū corpus
amplexari: et ſe cū matre velle ſepeliri. Teſtis eſt
ihūs nec vnū quidē nūmū ab ea filie derelictū: ſed
magis tribuēs egenis et q̄ꝺ his difficiliꝰ eſt fratrū
et ſororū immēſaꝫ multitudinē quā et ſuſtētare ar
duū eſt: et abijcere impiū eſt. Vale o paula et cul-
toris tui vltimā ſenecturē orationibus iuua.

De ſancto Juliano. xxx.

Julianus quaſi iubilus: et ana quod eſt ſur
ſum. Inde iulianus quaſi iubilianus. quia
cum iubilo ſuperna pecijt: vel a iulus quod
eſt incipiēs et anus. Nam in dei ſeruicio fuit ſenex
longanimitate ſed incipiens ſui reputatione.

Julianus cenomanenſis ep̄s fuit. Hic ſimon
ille leproſus dicitur fuiſſe queꝫ dñs a lepra
ſanauit. et qui dominū ad conuiuium inuita
uit: qui poſt aſcenſionem domini ab apoſtolis
cenomanenſis ep̄s ordinatus eſt. Hic multis vir-
tutibus clarus. tres etiam mortuos ſuſcitauit: et
poſtmodum in pace quieuit. Iſte dicitur eſſe ille
iulianus qui ab itinerantibus pro inueniendo bo-
no hoſpicio inuocatꝰ: eo q̄ in domo eius dñs fuerit
hoſpitatus. Sed verius videtꝰ eſſe alius iulianus
qui ſcꝫ vtrunqꝫ parētem ignoranter occidit: cuius
hiſtoria infra ponetur. B Fuit et alius iulianꝰ
de aluernia genere nobilis: ſed fide nobilior: qui
deſiderio martirij ſe vltro ꝑſecutoribus offerebat
Tandem criſpinus cōſularis miſit miniſtrū: et eū
occidi mandauit. Quod ſentiens iulianus ſponte
foras ꝓſilijt: et querenti intrepidus ſe opponēs.